

Поняття та класифікація ризиків підприємства, їх характеристика

В умовах ринкових відносин проблема оцінки та аналізу ринку набуває важливого значення, як складова теорії та практики управління підприємством. Ризик – один із ключових елементів підприємницької діяльності та обійтися без настання ризикованих ситуацій просто неможливо. Розвиток ризикованих ситуацій може привести як до настання несприятливих наслідків (до збитків), так і до позитивних результатів для підприємства у вигляді збільшення прибутку. Але суб'єкти господарювання, які у процесі свого функціонування зазнають впливу різноманітних видів ризику, можуть управляти ним. Дієвість управління ризиком значною мірою визначається ідентифікацією його місця розташування в загальній системі класифікації. Деталізованість інформації про ризики включає в себе інформацію щодо походження ризиків, джерел їх виникнення, видів, груп, до яких їх можна віднести, класифікаційних ознак, властивостей, чинників впливу залежно від встановленого виду ризику. Тому аналіз видів ризиків та класифікаційної складової є актуальним завданням як із позиції теорії, так і з позиції практики. Існує велика кількість підходів щодо систематизації видів ризиків.

Класифікація підприємницьких ризиків вперше представлена в працях Д.М.Кейнса. Він відзначав, що в економічній сфері доцільно виділяти три основні види підприємницьких ризиків:

- ризик підприємця або позичальника (виникає тільки тоді, коли в оборот прямують власні гроші і підприємець сумнівається, чи вдасться йому дійсно одержати ту вигоду, на яку він розраховує);
- ризик кредитора (зустрічається там, де практикуються кредитні операції, і пов'язаний з сумнівом в обґрунтованості наданого довір'я у разі навмисного банкрутства або спроб боржника відхилитися від виконання власних зобов'язань);
- ризик інфляції (пов'язаний з можливим зменшенням цінності грошової одиниці і дозволяє зробити висновок про те, що грошова позика завжди менш надійна, ніж реальне майно. інфляція негативно відображається на інвестуванні засобів (особливо в довгостроковій перспективі) і ставить боржників в привілейоване положення в порівнянні з кредиторами).

За характером діяльності, під час якої виникають ризики, вони поділяються на: виробний (пов'язаний з імовірністю невиконання фірмою своїх зобов'язань за контрактом чи договором із замовником), фінансовий (пов'язаний із невиконанням фірмою своїх фінансових зобов'язань перед інвестором у результаті використання для фінансування діяльності фірми боргу), ринковий (пов'язаний із можливим коливанням ринкових процентних ставок як власної національної грошової одиниці, так і іноземних курсів валют) та інноваційний (виникає при вкладанні підприємством коштів у виробництво нових товарів (послуг), які можливо не знайдуть очікуваного попиту на ринку).

Я.І. Єлейко, О.І. Єлейко, К.Є. Раєвський пропонують таку класифікацію ризиків та їх підвидів:

- за масштабами та рівнем виникнення розрізняють: глобальний (ризик, що виникає в економіках декількох країн або всього світового співтовариства, справляючи при цьому вплив на діяльність господарських суб'єктів цих країн), регіональний ризик (може виникати через наявність специфіки розвитку і управління окремими регіонами всередині країни), галузевий ризик (виникає у цілої групи підприємств, які належать до певної галузі, й справляє відповідний вплив на всю галузь), локальний (виникає безпосередньо на підприємстві або у приватних осіб);
- за видами: виробничий; фінансовий; інноваційний; ринковий.
- за мірою ризиконасиченості рішень (за рівнем втрат): мінімальний; середній; оптимальний; максимальний; критичний; катастрофічний;
- за типами: раціональний (ризик, який підприємство вирішує прийняти на себе; при цьому його вплив на діяльність підприємства буде мінімальним), нераціональний (ризик, який приймається або передбачається підприємством за умови рівності результатів і витрат; при цьому, можливість настання несприятливої події настільки велика, що у випадку її настання суб'єкт господарювання може одержати нульовий ефект), авантюрний (ризик, що містить значну можливість недосягнення поставленої мети; суб'єкт господарювання, який приймає авантюрний ризик, діє без урахування реальних сил, умов і можливостей у розрахунку на випадковий успіх);
- за часом (моментом) прийняття ризикованих рішень: випереджуючий ризик (враховується при плануванні діяльності підприємства, тобто до моменту його прояву та виробляється стратегія поведінки підприємства у випадку його настання), поточний ризик (не передбачений заздалегідь, на який підприємство реагує у міру виникнення), запізнілий ризик (заходи для компенсації втрат від ризику приймаються вже після його прояву).